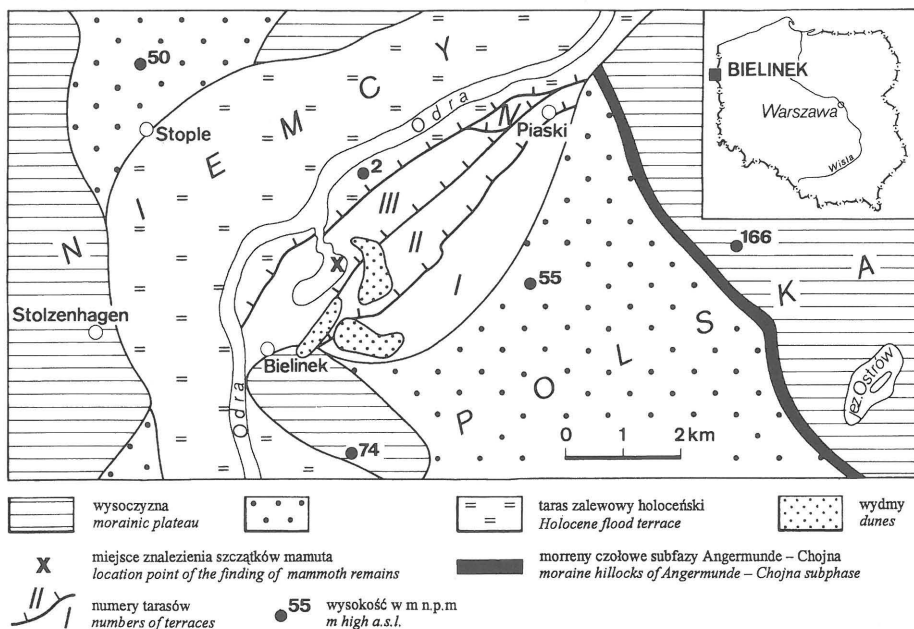

Znalezisko szczątków mamuta w Bielinku

Andrzej Piotrowski*

Na terenie zakładu eksploatacji kruszywa naturalnego, znajdującego się w Bielinku, gmina Cedynia w województwie zachodniopomorskim, zostały znalezione przez pracowników Szczecińskich Kopalń Surowców Mineralnych Bogdana Gorzelańczyka i Zbigniewa Bogdanowicza szczątki mamuta. Szczątki mamuta, kiel

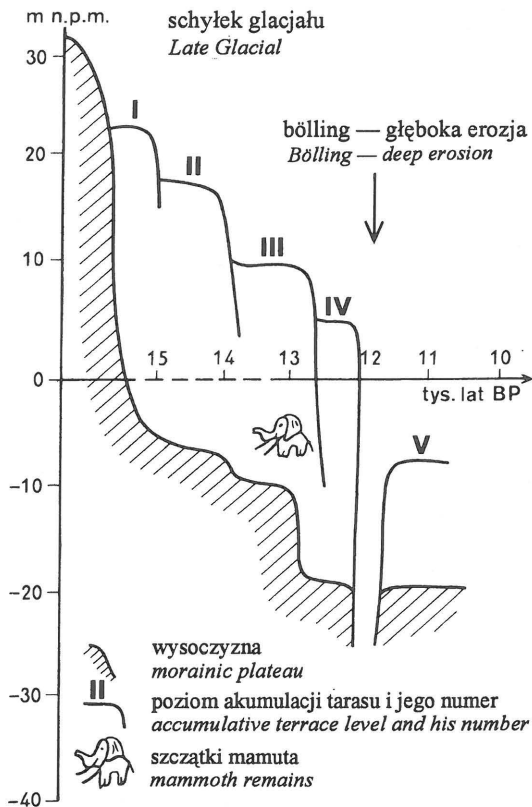
oraz inne części szkieletu przekazano i do Muzeum Regionalnego w Cedyni. Wyrobisko eksploatacyjne znajduje się w rozszerzeniu doliny dolnej Odry w tzw. Basenie Stolpe–Piaski. Na szczątki mamuta natrafiono w trakcie eksploatacji kruszywa koparką pływającą z chwytakiem z osprzętem linowym.

Ryc. 1. Lokalizacja szczątków mamuta na szkicu geomorfologicznym basenu Stolpe–Piaski

Fig. 1. Location point of the finding of mammoth remains on geomorphological sketch of Stolpe–Piaski basin

*Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Pomorski, 71-602 Szczecin, ul. Storrady 1

Ryc. 2. Znajdźisko szczątków mamuta na schematycznym przekroju geologicznym basenu Stolpe–Piaski
 Fig. 2. The finding of mammoth remains on a schematic geological section of Stolpe–Piaski basin

Szczałki mamuta znajdowały się 300 m od obecnego koryta Odry w obrębie tarasu III nadzalewowego (Piotrowski, 1987) o wysokości 8,0 m n.p.m. (ryc. 1).

W profilu geologicznym tarasu poniżej powierzchni wody występują piaski drobne o miąższości 4,0 m a pod nimi pospółka drobna o miąższości 5,0 m podścielona pospółką grubą o miąższości 4,0 m. Łączna miąższość podwodnej części warstwy kruszywa wynosi w tym miejscu 13,0 m, natomiast całkowita miąższość osadów tarasu wynosi 19,0 m. Poniżej występuje glina zwałowa barwy szarej. Bliżej nurtu rzeki strop gliny obniża się i całkowita miąższość tarasu wynosi tam około 30,0 m.

Znaleziska dokonano w trakcie urabiania spągowej części warstwy, jednak szczątki mamuta mogły pochodzić z osunięcia jej części środkowej. Pozycję szczątków mamuta można traktować jako *in situ*, wobec faktu, że odnaleziono znaczną część szkieletu w jednym miejscu.

Wymiary kła wynoszą 115 cm długości oraz 11 cm grubości. Na skutek wysychania kieł uległ spękaniu, stan zachowania okazu nie jest więc dobry.

Została podjęta próba datowania kła mamuta metodą elektronowego rezonansu spinowego. Uzyskano wynik 13 000 lat (Piotrowski & Gonet, 1998). Pozycję stratygraficzną znalezionych szczątków mamuta przedstawiono na rycinie 2.

Informacje o znaleziskach szczątków mamutów na terenach Brandenburgii bezpośrednio przyległych do doliny Odry przedstawia Kloden (1834). Kły, zęby trzonowe i inne części szkieletów zaliczał w/w autor m.in do *Elephas primigenius* Blumenb., *Elephas jubatus*

Schloth. Powyższe szczątki były znajdowane w wielu miejscach w dolinach, w piaskach tarasów.

W obszarze Pomorza Zachodniego znaleziska mamuta występują rzadziej w relacji do innych regionów Polski. Według Kowalskiego (1959) najbliższe stanowiska ze szczątkami mamuta znajdują się w okolicy Szczecina, Kamienia Pomorskiego, Białogardu i Gorzowa.

Znajdowanie szczątków mamutów przede wszystkim w piaskach tarasów wód roztopowych i w dolinach rzecznych wskazuje na większe mimo wszystko szansę ich zachowania w warunkach szybkiego zasypania niż na powierzchni wysoczyzn.

Znalezisko szczątków mamuta w Bielinku naświetla sytuację paleogeograficzną i pozycję stratygraficzną tarasu. Odległość do czaszy lądolodu wynosiła ok. 150 km, obszar obejmowały zespoły tundrowo-stepowe z udziałem rzadkiej roślinności leśnej. Rzeka Odra płynęła w kierunku północnym a następnie w kierunku Morza Północnego.

Literatura

- KLODEN K.F. 1834 — Die Versteinerungen der Mark Brandenburg. Berlin, C.G. Luderitz.
 KOWALSKI K. 1959 — Katalog ssaków plejstocenu Polski. Wyd. PAN, Warszawa–Wrocław.
 PIOTROWSKI A. 1987 — Objasnienia do Szczegółowej mapy geologicznej Polski 1 : 50 000. Wyd. Geol., Państw. Inst. Geol.
 PIOTROWSKI A. & GONET B. 1998 — Wstępne wyniki badań wybranych osadów Pomorza Zachodniego. Arch. Państw. Inst. Geol., Szczecin, D 820.